

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนนิติบุคคลและได้รับการกระจายอำนาจการบริหาร ด้านวิชาการ บุคลากรงบประมาณและบริหารทั่วไปตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ไปสู่สถานศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนให้มากที่สุดโดยยึดหลักการจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตามทิศทางและตามความเหมาะสมของ ท้องถิ่น โรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังนั้นการที่จะนำพา สถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงและสอดคล้อง สอดรับ กับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาให้ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

สถานศึกษาทุกแห่งผู้บริหาร คือ กลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อ ประสิทธิภาพและมาตรฐาน สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจั ดการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย คัดสรรใจในระดับ สถานศึกษาสถานศึกษาใดมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ก็ จะทำให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของสังคม ผู้บริหารที่ดีจะมี ลักษณะที่ดีแห่งการบริหาร มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนบุคลิกภาพที่ดี เป็นที่ยอมรับของ ผู้ร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน มีนโยบายข้อตกลงร่วมกันใน 3 เสาหลัก คือ(1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน(ASEAN Political Security Community)หรือ APSC (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) หรือ AEC (3) ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) หรือASCC (กรมอาเซียน, 2555,

หน้า 7) ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษานั้น จัดอยู่ในเสาหลักที่ 3 นั้นคือ เสาหลักที่ว่าด้วย ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนที่ภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นชอบร่วมกันในการที่จะผนึกกำลังความร่วมมือกันทางการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนของชาติสมาชิกให้มี คุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้การจัดการศึกษาใน อนาคตอันใกล้ รวมถึงการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนต่อจากนี้ นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อ ทิศทางการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่ต้องเตรียมคน เพื่อให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีขีดจำกัด มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้ใน การรวมกันของสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศในปีพ.ศ.2558ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 19) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาทั้งระบบ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสำเร็จที่ตัว นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนทั้งตัวนักเรียนเองและสถานศึกษาจำเป็น จะต้องดำเนินงานตามหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยบูรณาการในทุกด้านทั้งด้านการ บริหารงานวิชาการการบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคคลและงานบริหารงานทั่วไปโดย ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษาดังนั้นจะเห็นว่า ภาระหน้าที่หลักที่เป็นความคาดหวังของสังคมต่อจากนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทของ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่จำต้องแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ย่อมจะแสดงบทบาทที่สำคัญซึ่งเป็นตัวแปรในการ ชี้นำความสำเร็จความมีคุณภาพของสถานศึกษาที่รับผิดชอบ และนำไปสู่ความเป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการในระดับนโยบายภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุดต่อคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมี หน้าที่หลักครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษาโดยตรง ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ งานทั่วไปและโดยเฉพาะยิ่งสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่ต้องมีการเตรียมความ พร้อมของสถานศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์การรวมกันของประชาคมอาเซียน

โรงเรียนกาวีละอนุกุลเป็นอีกหนึ่งโรงเรียนเฉพาะความพิการ ที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ออทิสติกและพิการซ้อน ทั้งแบบประจำและไปกลับ สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจากรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2554, หน้า 1) ระบุความรับผิดชอบดูแลเขตพื้นที่ บริการอยู่ 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน และตาก การจัดการศึกษาจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ (Educable Mentally Retarded)

ระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มฝึกได้ (Trainable Mentally Retarded) ระดับสติปัญญาระหว่าง 35-50 โดยจัดแผนการศึกษา 6 กลุ่มทักษะ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทักษะวิชาการ กลุ่มทักษะการเคลื่อนไหว กลุ่มทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขอนามัย กลุ่มทักษะภาษาและการสื่อสาร กลุ่มทักษะสังคมและการดำรงชีวิต และกลุ่มทักษะอาชีพ

โรงเรียนกาวีละอนุกุล เป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการ ที่ต้องเตรียมพร้อมและปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการจัดการการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในอนาคตตลอดจนการอยู่ร่วมกับประชาชนของประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนในปี 2558 ดังนั้น การที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนให้ประสบความสำเร็จผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการและเจตคติให้ชัดเจนต่อไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในทัศนะของครูและบุคลากร โรงเรียนกาวีละอนุกุล เพื่อเป็นการประเมิน ตรวจสอบการเตรียมความพร้อม ตลอดจนเป็นการเติมเต็มและสะท้อนถึงแผนการปฏิบัติงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องแสดงบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษา ให้สามารถปรับบทบาท ปรับพฤติกรรมในการบริหารจัดการ จนสามารถมองเห็นภาพแห่งความสำเร็จในอนาคตของสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ซึ่งสามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะแห่งความต้องการตามเจตนารมณ์การรวมกันของประชาคมอาเซียนให้เต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนตามทัศนะของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนกาวีละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรสนับสนุนการสอน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการชมรมครูและผู้ปกครอง ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว โรงเรียนกาวิละอนุกุลจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 120 คน ในปีการศึกษา 2555

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ตามแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ตามทัศนะของครูและบุคลากร โรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีขอบเขตของเนื้อหา ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านการจัดการเรียนรู้
3. ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
4. ด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนในด้านการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียนกาวิละอนุกุลจังหวัดเชียงใหม่ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2555

ครูและบุคลากร หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการปฏิบัติการสอนและสนับสนุนการสอนในตำแหน่งข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ในโรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2555

การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการด้านต่างๆของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การสนับสนุนให้มีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ การศึกษาที่เน้นการกระบวนการจัดการคุณภาพ WP-D-C-A เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา ผู้ประชาคมอาเซียน

ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การสนับสนุนให้มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตด้วยดีในประชาคมอาเซียน เช่น การวิเคราะห์ ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พุทธศักราช 2551 แผนยุทธศาสตร์อาเซียนของชาติ/กระทรวงศึกษาธิการ/สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและ เป้าหมายของการเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา หมายถึง การสนับสนุนให้มีการวางแผน การดำเนินงานเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน การกำหนดรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติงาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจและการยอมรับร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแผนงาน การดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลและการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ หมายถึง การสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดประสบการณ์ให้กับ ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนและให้ชุมชนรวมทั้งหน่วยงานภายนอกเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ ผู้เรียนมีความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การส่งเสริมให้บุคคลภูมิปัญญาในท้องถิ่นร่วม ให้การเรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นประสานความร่วมมือกับ ชุมชนในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้สถานศึกษาและชุมชนรวมทั้งเครือข่ายการพัฒนามี การจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลายการให้ความรู้แก่ผู้เรียนและประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ข้อมูลจากการศึกษาจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารได้วิเคราะห์ตนเองและมีการพัฒนาตนเอง ไปสู่ความเป็นมืออาชีพ
2. ข้อมูลที่ได้จะเป็นการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อม รับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558